

1 До кой съд трябва да се подаде исковата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Основният принцип на организацията на съдилищата в Испания е този за единство на компетентността. Единствените изключения са военната компетентност във военно време и в състояние на обсада, и Конституционният съд (*Tribunal Constitucional*) като гарант от последна инстанция на основните права и обществените свободи чрез механизма за прилагане на основните правила и свободи (*recurso de amparo*).

Компетентността обаче е разпределена между четири вида съдилища: граждански съдилища, наказателни съдилища, съдилища за административни спорове и трудови съдилища.

Крайъгълен камък на гражданските съдилища е първоинстанционният съд (*Juzgado de Primera Instancia*), който разглежда граждански спорове на първа инстанция и производства, които не са изрично възложени на друг съд. Следователно, първоинстанционният съд може да бъде описан като общ или обичаен съд.

Гражданското отделение включва семейните съдилища (*Juzgados de Familia*), които са първоинстанционни съдилища. В местата, където има семейни съдилища (обикновено в градовете с по-голямо население), те отговарят за разглеждането на спорове по семейното право, отнасящи се до анулиране на брак, раздяла и развод, лични отношения на родители и деца и закрила на лица с ограничена дееспособност. Когато срещу една от страните има наказателно производство в съд по насилието срещу жени (*Juzgado de Violencia sobre la Mujer*), този съд е компетентен и в гражданското производство.

Гражданското отделение включва също така специализирани търговски съдилища (*Juzgados de lo Mercantil*) и съдилища за марките на ЕС (*Juzgados de Marca Comunitaria*).

Трудовите съдилища (*Juzgados de lo Social*) отговарят за разглеждането на дела по трудовоправни въпроси. Това включва индивидуални спорове между работодатели и работници във връзка с трудовите правоотношения, спорове по колективни трудови договори, социално-осигурителни иски и иски срещу държавата по отношение на нейните отговорности по трудовото право.

Наказателните съдилища отговарят за разглеждането на наказателни дела.

Особеност на испанското право е това, че граждански производства, произтичащи от престъпни деяния, могат да бъдат присъединени към наказателните производства. В този случай наказателният съд определя размера на обезщетението, дължимо във връзка с деянието. Ако увредената страна не заведе граждански иск, прокуратурата завежда такъв иск от името на увредената страна, освен ако страната изрично не се е отказала от правото си да предяви иск в наказателното производство.

На последно място, съдилищата за административни спорове извършват съдебен контрол върху законосъобразността на действията на публичните органи и разглеждат финансови претенции срещу тези органи.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казус), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исковата молба?

Вж. отговорите по-долу.

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

В Испания не се прави разграничение между отделните първоинстанционни съдилища по отношение на размера на исковите или тежестта на делата, които разглеждат, и първоинстанционният съд не може да разглежда жалби срещу решения на други първоинстанционни съдилища. Жалбите в гражданските производства винаги се разглеждат от окръжните съдилища (*Audiencias Provinciales*).

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

За целите на системата от съдилища територията на Испания е разделена на общини, окръзи, провинции и автономни области. Окръгът е териториална единица, включваща една или повече съседни общини в същата провинция. Това е най-важното териториално деление, тъй с него като определя териториалната компетентност на първоинстанционните съдилища. (По-подробна информация е представена на уебсайта на Министерството на правосъдието: mjusticia.gob.es.)

За справяне с натовареността са създадени допълнителни съдилища от същия вид. Понастоящем такъв е случаят в повечето големи градове. Съдилищата се номерират последователно по реда на създаването им.

По принцип всички тези съдилища имат еднаква компетентност, като работата се разпределя помежду им в съответствие с вътрешни правителствени правила за разпределение. При някои обстоятелства обаче правилата за разпределение могат да се използват за възлагане на определени видове дела на различни съдилища в същия окръг.

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

При липсата на споразумение или задължителни правила, основното правило е, че е компетентен първоинстанционният съд по местожителството на ответника или при липса на такова — по мястото на неговото пребиване. Ако ответникът няма местожителство или място на пребиваване в Испания, компетентен е първоинстанционният съд на окръга, в който ответникът се намира или е пребивавал последно. Ако не е изпълнен нито един от горепосочените критерии, ищецът може да внесе иска в първоинстанционния съд на окръга по своето местожителство.

За тези цели:

Искове срещу собственици на стопански субекти или лица, упражняващи професии, във връзка с тяхната стопанска или професионална дейност, могат също така да бъдат заведени във всяко от местата, където тези лица извършват своите дейности, по избор на ищеца.

Искове срещу юридически лица могат също така да бъдат заведени на мястото, където е възникнало или където трябва да настъпят последиците от процесното обстоятелство или правоотношение, ако юридическото лице има свое място на стопанска дейност или представител там.

2.2.2 Изключения от основните правила**2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?**

Действащата испанска процесуална система рядко предоставя на ищеца възможност за избор на териториална компетентност. Това е възможно само в следните случаи:

- Искове за вещни права върху имущество, което се състои от няколко имота или от един имот, намиращ се в различни окръзи. В тези случаи ищецът може да заведе иск в избран от него окръг, ако този окръг има компетентност.
- Искове за представяне или одобрение на отчети от лицата, отговарящи за управлението на активите на други лица, ако мястото, в което трябва да бъдат представени отчетите, не е определено. В тези случаи ищецът може да избира между местожителството на ответника или мястото, където се управляват активите.
- Спорове за наследство: ищецът може да избира между съда по последното местожителство на починалия в Испания и съдилищата, където са намира по-голямата част от наследството.
- Искове, отнасящи се до интелектуална собственост — ищецът може да избира между следните места: мястото, където е извършено нарушението, при наличието на доказателства *prima facie*, че е извършено нарушение, или мястото, където има незаконни копия.
- Искове, отнасящи се до нелоялна конкуренция, ако ответникът няма място на стопанска дейност, местожителство или място на пребиваване в Испания. В тези случаи ответникът може да избира между мястото, където е възникнала самата нелоялна конкуренция или където възникват последиците от тази конкуренция.
- Искове, отнасящи се само до родителски права върху дете или искове за издръжка, предявени от единия родител срещу другия, от името на малолетни и непълнолетни лица, ако двамата живеят в различни съдебни окръзи. В тези случаи ищецът може да избира между съда по местожителството на ответника или съда, в чийто окръг живее детето.
- В общия случай, исковите, свързани с упражняването на индивидуални права на потребители и ползватели, могат да се разглеждат от съда по местожителството на потребителя, ползвателя или ответника, по избор на потребителя.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

В следните случаи има правила, които задължават ищеца да сезира съд, различен от този по местожителството на ответника. В тези случаи страните не могат да се поставят под компетентността на конкретен съд, независимо дали изрично или мълчаливо:

- Вещни права или права за получаване на наем от недвижимо имущество и дела, отнасящи се до съсобственост (*propiedad horizontal*): компетентен е съдът на окръга по местонахождение на имота.
- Дела за наследство: компетентността се определя от последното местожителство на починалия в Испания или от мястото, където се намира по-голямата част от наследяваното имущество, по избор на ищеца.
- Казуси, отнасящи се до подпомагане или представителство на недееспособни лица: разглеждат се от съда, в чийто окръг живее лицето.
- Закрила на основни права чрез гражданските съдилища: тези казуси се разглеждат от съда по местожителството на ищеца или ако ищецът няма местожителство в Испания — от съда, в чийто окръг се намира мястото, където е извършено нарушението на процесното право.
- Искове за щети, настъпили вследствие на използването на моторно превозно средство: компетентен е съдът, в чийто окръг се намира мястото, където е настъпила щетата.
- Оспорвания на решения на търговски дружества: териториалната компетентност се определя от мястото, където се намира седалището на дружеството.
- Искове за обявяване, че определени общи условия на договора не са част от договора или за прогласяване на нищожността на дадена разпоредба: компетентен е съдът по местожителството на ищеца.
- Установителни искове за прекратяване или оттегляне на типови договорни условия, когато ответникът няма място на стопанска дейност или местожителство в Испания: в тези случаи компетентен е съдът, в чийто окръг се намира мястото, където е сключен типовият договор.
- Искове за прекратяване на типови договорни условия в защита на колективни или общи интереси на потребители или ползватели, когато ответникът няма място на стопанска дейност или местожителство в Испания: в тези случаи компетентен е съдът по местожителството на ищеца.
- Искове за принуждаване на следните лица да изпълнят задълженията си: застрахователно дружество; лице, което е продало лично имущество на друго лице на разсрочено плащане или е финансирало покупката на това имущество; лице, направило публична оферта за лично имущество или услуги, която е приета от друго лице. В тези случаи компетентен е съдът по местожителството на ищеца.
- Искове на трети лица за оспорване на задържане на имущество: компетентен е съдът по местожителството на лицето, наредило задържането.
- Молби за раздяла, анулиране или развод: компетентен е семейният съд, а при липса на семеен съд — първоинстанционният съд по местонахождението на семейното жилище. Ако няма семейно жилище, компетентен е съдът по местонахождението на последното семейно жилище или по местожителството на другия съпруг. Когато не съществува нито едно от двете, компетентен е съдът по местожителството на лицето. Когато молбата е подадена по взаимно съгласие, компетентен е съдът по местонахождението на последното общо жилище или по местожителството на единия или другия съпруг.
- Искове, отнасящи се само до родителски права върху дете или искове за издръжка, предявени от единия родител срещу другия от името на малолетни и непълнолетни лица. Компетентен в тези случаи е съдът по местонахождението на последното общо жилище на родителите. Ако родителите живеят в различни съдебни окръзи, ищецът може да избира между съда по местожителството на ответника или съда, в чийто окръг живее детето.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Като общо правило, териториалната компетентност в Испания може да се променя, което означава, че страните по делото могат да изберат, изрично или мълчаливо, за компетентни съдилищата в конкретен окръг, ако тези съдилища са компетентни по предмета на делото.

Изричен избор е налице, когато заинтересованите страни сключат изрично споразумение с посочване на конкретния окръг, чийто съдилища приемат за компетентни.

Мълчалив избор е налице при следните обстоятелства:

- За ищеца — самото сезиране на съдилища в конкретен окръг и подаването на иск или заявление или молба, които следва да бъдат подадени в съда, компетентен да разгледа иска.
- За ответника — ако внесе становище и впоследствие изпълни всяко процесуално действие, с изключение на подаването на молба в надлежен срок и форма за оспорване на компетентността на съда.

Евентуални промени в местожителствата на страните, на местонахождението на предмета на спора или на целта на производството след започване на производството не водят до промяна на компетентността, която се определя според обстоятелствата, установени в началото на производството (*Perpetuatio Jurisdictionis*).

Обаче:

изричен избор не се допуска за типови договори, за договори, чиито общи условия са наложени от една от страните или за договори с потребители и ползватели. В тези случаи обаче се допуска мълчалив избор;

няма възможност за изричен или мълчалив избор, когато законът установява задължителни правила за териториална компетентност; няма възможност за изричен или мълчалив избор при бързи производства, при производства за заповед за плащане и производства за принудително събиране на задължения.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Специализираните съдилища в Испания са посочени по-долу.

Семейните съдилища, които са първоинстанционни съдилища. В местата, където има семейни съдилища (обикновено това са по-големите центрове), те имат единствена и изключителна компетентност по семейни въпроси. По-конкретно, те разглеждат дела за: раздяла, анулиране и брак, и

упражняване на родителска отговорност върху малолетни и непълнолетни лица.

Правилата за териториална компетентност са същите като за първоинстанционните съдилища, които разглеждат семейни дела при липсата на специализиран семеен съд в съответния окръг.

Трудовите съдилища разглеждат трудовоправни иски. Това включва индивидуални спорове между работодатели и работници във връзка с трудовите правоотношения, спорове по колективни трудови договори, социалноосигурителни иски и иски срещу държавата по отношение на нейните отговорности по трудовото право.

Общото правило е, че териториалната компетентност принадлежи на съда по мястото, където работникът предоставя своите услуги или по местожителството на ответника, по избор на ищеца.

Търговските съдилища функционират на равнището на провинциите и разглеждат търговски спорове.

Тези съдилища разглеждат делата за несъстоятелност, освен ако несъстоятелността се отнася за физическо лице, което не е търговец — в тези случаи компетентни са неспециализираните първоинстанционни съдилища.

Търговските съдилища разглеждат също така следните свързани казуси:

- граждански финансови иски срещу активите на несъстоятелното лице, с изключение на иски в производства, отнасящи се за дееспособност, родителски права, брак и малолетни и непълнолетни лица;
- дружествени иски за колективно прекратяване, изменение или спиране на действието на трудови договори, когато работодателят е обявен в несъстоятелност, или иски за спиране или прекратяване на договорите за управление, сключени с длъжностните лица на дружеството;
- изпълнителни и обезпечителни мерки срещу активите на несъстоятелното лице, независимо от това, кой съд е издал съответната заповед;
- иски, отнасящи се до гражданската отговорност на директори, одитори или ликвидатори, за щети и загуби, понесени от несъстоятелното лице по време на производството за несъстоятелност;
- иски, отнасящи се за:

нелоялна конкуренция,

интелектуална собственост и реклама,

търговския закон и закона, регламентиращ кооперативните сдружения,

вътрешен или международен транспорт,

морско право,

общи условия на договорите,

прилагането на арбитражните правила към горепосочените казуси.

Компетентен да образува и проведе производството за несъстоятелност е търговският съд, в чийто район се намира центърът на основните интереси на длъжника. Ако длъжникът има също така местожителство в Испания, което е различно от центъра на основните интереси, търговският съд по местожителството на длъжника също е компетентен да разгледа делото, по избор на сезирация кредитор.

Когато длъжникът е юридическо лице, съществува презумпция, че център на основните интереси е неговото седалище. В тази връзка, всяка смяна на седалището, извършена до шест месеца преди молбата за образуване на производството по несъстоятелност, не се взема предвид.

Търговските съдилища в Аликанте изпълняват функциите на съдилища по марки на ЕС, когато упражняват изключителната си компетентност да разглеждат на първа инстанция иски, заведени пред тях по Регламент на Съвета № 40/94 от 20 декември 1993 г. относно марката на Общността и Регламент на Съвета № 6/2002 от 12 декември 2001 г. относно промишления дизайн на Общността.

Компетентността на съдилищата по въпросите, свързани с марки и дизайни, обхваща територията на цялата страна.

Освен тези специализирани съдилища, Генералният съвет на съдебната власт (*Consejo General del Poder Judicial*) може да разпорежи, че в местата, където има няколко съдилища от един и същ вид, едно или повече от тези съдилища имат изключителна компетентност за разглеждане на определени категории дела или за упражняване на надзор в съответната област на правото.

Това правомощие вече е упражнявано на няколко места, особено във връзка с недееспособността и принудителното институционализиране на лица въз основа на психично заболяване, като в общия случай за компетентни са определени семейните съдилища.

Последна актуализация: 06/06/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.